

~~અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.~~

અસ્વીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલતમાં અમદાવાદ ખાતે

પ્રથમ અપીલ નં.ક્રમાંક ૧૫૧ સન

૨૦૦૪

સાથે

પ્રથમ અપીલ નં.ક્રમાંક ૧૫૨ સન

૨૦૦૪

થી

પ્રથમ અપીલ નં.ક્રમાંક ૧૬૧ સન

૨૦૦૪ સુધી

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટેઃ

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાસ્કર

ભટ્ટાચાર્ય

=====

=

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી શકે? હા

૨ રિપોર્ટરને મોકલવાનું કે નહીં? હા

૩ શું તેમના લોર્ડશીપ્સ ચુકાદાની સ્વચ્છ નકલ જોવા ઇચ્છે છે ?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ ના અર્થઘટન અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ આદેશ સંબંધે કાયદાનો કોઈ મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છે? ના

૫ શું તે નાગરિક ન્યાયાધીશને પરિભ્રમણ માટે મોકલવાનું છે ? ના

=====

==

ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કો. લિ. શ્રૂ ઓથોરાઇઝ્ડ સિગ્નેટરી....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

વસંતલાલ પુરુષોત્તમદાસ સોની અને ૯....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

| ઉપસ્થિત રહ્યા હતા:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી મૌલિક જે. શેલત, વકીલ, પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ – ૧૦ માટે નિયમ બજાવેલ છે

=====

તારીખ : ૧૫/૦૮/૨૦૧૪

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

આ તમામ ૧૧ અપીલોને એકસાથે હાથ ધરવામાં આવે છે, કારણ કે આ અપીલો એક જ અકસ્માતમાંથી ઉદ્ભવેલી મોટર વાહન અધિનિયમની કલમ ૧૬૬ હેઠળની ૧૧ જુદી જુદી દાવો-અરજીઓમાંથી ઉદ્ભવે છે અને તેમનો એક સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.

આ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે તારીખ ૨૮મી નવેમ્બર ૧૯૯૨ના રોજ, હાલના અપીલકર્તા દ્વારા વીમાકૃત કરાયેલ જીપમાં ૧૦થી વધુ વ્યક્તિઓ પ્રવાસ કરી રહી હતી અને બડોલીથી અક્ષરધામ તરફ જઈ રહી હતી ત્યારે, વિપરીત દિશાથી આવતી ક્રમાંક જી.ટી.એક્સ.-૫૫૬૪ ધરાવતી બીજી ટ્રક સાથે ઉક્ત જીપનો સામસામે અથડામણનો અકસ્માત થયો હતો, જેના પરિણામે ૭ વ્યક્તિઓના મોત નિપજ્યા હતા અને બાકીની ૫ વ્યક્તિઓને ઇજાઓ પહોંચી હતી. દોષિત ટ્રકનો વીમાકર્તા ન્યૂ ઇન્ડિયા અશ્યોરન્સ કો. લિ. હતો અને જીપનો વીમાકર્તા અપીલકર્તા, એટલે કે, ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કો. લિ., હતો. ૧૨ જુદી જુદી દાવો અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે તમામ બાબતોમાં બંને વાહનોના ચાલક, માલિક અને વીમાકર્તાને પક્ષકાર બનાવવામાં આવ્યા હતા. તમામ દાવો અરજીઓમાં સંબંધિત દાવેદારોએ દાવો અરજીઓમાંથી એકના દાવેદાર, એટલે કે, એમ.એ.સી. અરજી ક્રમાંક ૭ ની ૧૯૯૩ની અરજદાર કવિતાબેન વિનોદભાઈ પ્રજાપતિ દ્વારા નોંધાવાયેલ સામાન્ય એફ.આઈ.આર. પર આધાર રાખ્યો હતો.

કાર્યવાહીનો વિરોધ માત્ર બે વીમા કંપનીઓ દ્વારા જ કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ બેમાંથી કોઈપણ વાહનના ચાલક અથવા માલિકે કાર્યવાહીનો વિરોધ કર્યો નહોતો. અનુરૂપ રીતે હાથ ધરવામાં આવેલી સુનાવણીના સમયે, તમામ અરજદારોએ અલગથી પુરાવા આપ્યા હતા અને તેમની બે વીમા કંપનીઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા જિરહ કરવામાં આવી હતી.

નીચલી વિદ્વાન પંચે, નોંધ પર રહેલી સામગ્રીની મૂલવણી કરીને, આ નિષ્કર્ષે પહોંચી હતી કે અકસ્માત દોષિત ટ્રકના ચાલકની ૭૦% બેદરકારી અને જીપના ચાલકની ૩૦% બેદરકારીને કારણે થયો હતો. પરિણામે, પક્ષકારોમાંથી દરેકની જવાબદારી નિર્દિષ્ટ કરતા નીચે મુજબનો પંચયુક્તાદોનું પુસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો. આવ્યું હતું:-

એમ.એ.સી.પી. નં.	વળતરની રકમ	પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ થી ૩ (૭૦%)	પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૪ થી ૬ (૩૦%)
૪૧/૯૩	રૂ.૧,૯૯,૦૦૦/-	રૂ.૧,૩૯,૩૦૦/-	રૂ.૦,૫૯,૭૦૦/-
૪૨/૯૩	રૂ.૧,૭૯,૦૦૦/-	રૂ.૧,૨૫,૦૦૦/-	રૂ.૦,૫૩,૦૦૦/-
૪૩/૯૩ ચૂકવવાનું	રૂ.૦,૫૫,૪૦૦/-	રૂ.૦,૩૮,૭૮૦/- રૂ.૦,૩૮,૮૦૦/-	રૂ.૦,૧૬,૬૨૦/- રૂ.૦,૧૬,૬૦૦/-
૪૪/૯૩	રૂ.૦,૩૨,૦૦૦/-	રૂ.૦,૨૨,૪૦૦/-	રૂ.૦,૦૯,૬૦૦/-
૪૫/૯૩ ચૂકવવાના	રૂ.૦,૨૩,૭૦૦/-	રૂ.૦,૧૬,૫૯૦/- રૂ.૦,૧૬,૬૦૦/-	રૂ.૦,૦૭,૧૧૦/- રૂ.૦,૦૭,૧૦૦/-
૧૧૫૦/૯૨ ચૂકવવાના	રૂ.૨,૦૨,૮૦૦/-	રૂપિયા ૧,૪૧,૯૬૦/- રૂપિયા ૧,૪૨,૦૦૦/-	રૂ.૦,૬૦,૮૪૦/- - રૂ.૦,૬૦,૮૦૦/- -
૧૧૫૧/૯૨	રૂ.૨,૩૦,૦૦૦/-	રૂ.૧,૬૧,૦૦૦/- -	રૂ.૦,૬૯,૦૦૦/-
૧૧૫૨/૯૨	રૂ.૧,૨૫,૦૦૦/-	રૂ.૦,૭૭,૫૦૦/-	રૂ.૦,૪૭,૫૦૦/-
૧૧૬૪/૯૨	રૂ.૧,૪૫,૦૦૦/-	રૂ.૧,૦૧,૫૦૦/- -	રૂ.૦,૪૩,૫૦૦/-
૭/૯૩ ચૂકવવાના	રૂ.૩,૭૬,૪૦૦/-	રૂ.૨,૬૩,૪૮૦/- રૂ.૨,૬૩,૫૦૦/- -	રૂ.૧,૧૨,૯૨૦/- રૂ.૧,૧૨,૯૦૦/-
ચૂકવવાના ૨૭૪/૯૩	રૂ.૦,૫૭,૯૦૦/-	રૂ.૦,૪૦,૫૩૦/- રૂ.૦,૪૦,૫૦૦/-	રૂ.૦,૧૭,૩૭૦/- રૂ.૦,૧૭,૪૦૦/-
૩૫૦/૯૩	-	-	-

--	--	--	--

ઉપરોક્ત જણાવાયેલા પુરસ્કારમાંથી એવું પ્રતીત થાય છે કે એમ.એ.સી.પી. ક્રમાંક ૩૫૦ સન ૧૯૯૩ માં હાલના અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કોઈ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો નથી, પરિણામે માત્ર ૧૧ અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

હું, જોકે, અનુક્રમે એમ.એ.સી. અરજી ક્રમાંક ૪૪ ઓફ ૧૯૯૩ અને ૪૫ ઓફ ૧૯૯૩ માં પારિત થયેલ એવોર્ડ વિરુદ્ધ પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૧૫૯ ઓફ ૨૦૦૪ અને ૧૬૦ ઓફ ૨૦૦૪ એમ બે અપીલો નામંજૂર કરવાનો પ્રસ્તાવ કરું છું, કારણ કે વિવાદિત રકમ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- કરતાં ઓછી હોવાથી આ અપીલો અધિનિયમની કલમ ૧૭૩(૨) માં રહેલી જોગવાઈઓથી અવરોધિત છે.

શ્રી શેલાત, તમામ આ અપીલોમાં અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે, એ દલીલ દ્વારા કે તમામ અપીલોમાં દાવેદારોએ પોતે જ તા. ૨૮મી નવેમ્બર ૧૯૯૨ની એફ.આઈ.આર. જે આંક ૭૧ (પેપર-બુકના પાનું-૯૭) છે, તેના પર આધાર રાખ્યો હોવાથી, નીચેનાં ટ્રિબ્યુનલએ તેમના મોક્કલ વિરુદ્ધ પુરસ્કારો પસાર કરીને કાનૂનની દૃષ્ટિએ નોંધપાત્ર ભૂલ કરી છે, પુરસ્કારોમાં પરિણામેલા ચુકાદાને પડકાર્યો છે. શ્રી શેલાતે આ અદાલતનું ધ્યાન એફ.આઈ.આર.માં કરાયેલા નિવેદનો તરફ દોરીને રજૂઆત કરી છે કે ઉક્ત એફ.આઈ.આર.માં ખાસ કરીને એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે તમામ સવારીઓ “ભાડે લેવામાં આવેલી જીપ”માં અક્ષરધામ જવા જઈ રહ્યા હતા. શ્રી શેલાતના મુજબ, તમામ દાવેદારોએ ઉક્ત એફ.આઈ.આર. પર આધાર રાખ્યો હોવાથી, નીચેનાં ટ્રિબ્યુનલએ તેમના મોક્કલ વિરુદ્ધ કોઈપણ પુરસ્કાર પસાર કરવો જોઈએ નહોતો, કારણ કે દાવેદારોએ પોતે જ જેના આધારે આંકિત કરાવેલી અને જે આંક ૪૫ છે એવી વીમા પોલિસીના મુખપૃષ્ઠ પરથી જ સ્પષ્ટ જણાશે કે તે સર્વગ્રાહી અથવા પેકેજ પોલિસી નહોતી, પરંતુ ૫ મુસાફરો માટે વધારાનું પ્રીમિયમ લેવામાં આવેલ શુદ્ધ અધિનિયમ પોલિસી હતી અને જવાબદારી દરેક માટે રૂપિયા ૫૦,૦૦૦/- ની મર્યાદા સુધી સીમિત છે.

અન્ય શબ્દોમાં, શ્રી શેલટના જણાવ્યા અનુસાર, નિર્વિવાદ રીતે જીપની બેઠક ક્ષમતા કરતાં વધુ પડતાં વધુ વ્યક્તિઓ તેમાં હતી અને તે જ સમયે, પોલિસીમાંથી જ જે સ્પષ્ટ થાય છે તે મુજબ જીપ ખાનગી જીપ તરીકે નોંધાયેલ હોવા છતાં, પોલિસીની શરતોના સ્વીકારેલા ભંગ બદલ તેના અસીલ મુવકિલ વિરુદ્ધ અધિકરણએ એવોર્ડો આપ્યા ન હોવા જોઈએ.

તેમણે આ અદાલતનું ધ્યાન આ બાબત તરફ પણ દોર્યું છે કે પોલિસીમાં જ નીચે મુજબની મર્યાદા મૂકવામાં આવી છે :—

“ફક્ત સામાજિક, ગૃહસ્થ તથા વિહાર હેતુઓ માટે અને વીમાધારકના પોતાના વ્યવસાય માટે જ ઉપયોગ કરવો.

વીમા પોલિસી ભાડે અથવા પરિતોષિક માટેના ઉપયોગને, અથવા આયોજિત દોડ, ગતિ-નિર્ધારણ, વિશ્વસનીયતા પરીક્ષણો, ઝડપ પરીક્ષણ, કોઈપણ વેપાર અથવા ધંધા સાથે સંબંધિત રીતે માલની વહનવ્યવસ્થા (નમૂનાઓ સિવાય) અથવા મોટર વેપાર સાથે સંબંધિત કોઈપણ હેતુ માટેના ઉપયોગને આવરી લેતી નથી.”

સુશ્રીએમ્સ અર્યના પટેલ, પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૧૫૫ ઓફ ૨૦૦૪ માં દાવેદારો તરફથી, જે એમ.એ.સી. અરજી ક્રમાંક ૧૧૫૨ ઓફ ૧૯૯૨ માંથી ઊભી થયેલ છે, શ્રી ડુપ્પીજમ્પી, વિદ્વાન વકીલના તરફથી હાજર રહેલ વિદ્વાન વકીલએ, બીજી તરફ, શ્રીના ઉપરોક્ત દલીલોનો જોરશોરથી વિરોધ કર્યો છે

શેલટે દલીલ કરી અને રજૂઆત કરી કે જ્યાં સુધી તેમના અસીલોનો સંબંધ છે, જોકે જિરહ દરમિયાન એવી ચોક્કસ સલાહ મૂકવામાં આવી હતી કે જીપ ભાડે કે પ્રતિફળ માટે લેવામાં આવી હતી, તેમ છતાં અસીલોના સાક્ષીએ તેનું સ્પષ્ટપણે ખંડન કર્યું હતું. સુશ્રી પટેલ દલીલ કરે છે કે ઓછામાં ઓછું તેમના અસીલો બીજા દાવા-અરજીના દાવેદારો દ્વારા પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં કરાયેલા નિવેદનથી બંધાયેલાં નથી. તેથી, સુશ્રી પટેલ ઉપરોક્ત પ્રથમ અપીલ ફગાવી દેવા માટે પ્રાર્થના કરે છે, જેમાં તેઓ દાવેદારો તરફથી હાજર છે.

અન્ય અપીલોના દાવેદારો વતી કોઈ હાજર થયું નથી અને, તે જ સમયે, વાંધાજનક ટૂકના વીમાકર્તા વતી પણ કોઈ હાજર થયું નથી, જેને ૭૦% બેદરકારી માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો છે.

અતએવ, આ અપીલોમાં નિર્ધારણ માટે ઊભો થતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે, દાવેદારોમાંથી એક દ્વારા નોંધાવવામાં આવેલી તે જ એફ.આઈ.આર. પર તમામ દાવેદારોએ આધાર રાખ્યો હોવાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, શું બાર દાવાઓ— અરજીઓમાંના બધા અરજદારો ઉક્ત એફ.આઈ.આર.માં કરવામાં આવેલા નિવેદનથી બંધાયેલા ગણાય છે.

શ્રી શેલ્ટેસાટે જે રીતે નિર્દેશ કર્યો છે તે મુજબ, અપીલકર્તાની તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલે જણાવ્યું કે ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ કો. લિ. વિ. પ્રેમલતા શુક્લા અને અન્ય, જે (૨૦૦૭) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૭૬ માં અહેવાલિત છે, તે કેસમાં એવો પ્રશ્ન ઉદ્ભવ્યો હતો કે કોઈ પક્ષકાર દસ્તાવેજના એક ભાગમાં કરાયેલ નિવેદન પર આધાર રાખી શકે કે નહીં, જ્યારે તે જ પક્ષકાર દસ્તાવેજના બીજા ભાગની સામગ્રીનો ઇનકાર કરે, છતાં તે દસ્તાવેજ પર તેણે પોતે આધાર રાખ્યો હોય. ઉક્ત કેસમાં પણ, અકસ્માત બન્યાનું તથ્ય સાબિત કરવા માટે નોંધાવવામાં આવેલી એફ.આઈ.આર.ની સામગ્રી પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. આવા પરિપ્રેક્ષ્યમાં, તે

સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકનો કર્યા હતાં :—

“૧૩. તેમ છતાં, અકસ્માત થયાનો તથ્ય પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાંથી પણ સાબિત કરી શકાય છે. એ પણ નોંધનીય છે કે, દસ્તાવેજની વિગતોના કોઈ ભાગને એકવાર પુરાવામાં સ્વીકારી લેવામાં આવે, પછી તેને નોંધ પર લાવનાર પક્ષને ફરી વળી આવી દલીલ કરવાની પરવાનગી આપી શકાતી નથી કે તેના બાકીના ભાગમાં સમાવાયેલ અન્ય વિગતો સાબિત કરવામાં આવી નહોતી. બન્ને પક્ષોએ તેના પર આધાર રાખ્યો છે. તે આંક તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે બન્ને પક્ષો તેનો આધાર લેવા ઇચ્છતા હતા.

૧૪. એકવાર તેના કોઈ ભાગનો આધાર બંને પક્ષો દ્વારા લેવામાં આવે, ત્યારબાદ માનનીય ટ્રિબ્યુનલએ તેના બીજા ભાગનો આધાર લીધો હોય તો, દસ્તાવેજની સામગ્રી સાબિત કરવામાં આવી હોય કે ન હોય તેનાથી નિરપેક્ષ રીતે, તેણે કોઈ ગેરકાયદેસરતા આચરી હોવાનું કહી શકાતું નથી. જો તેની સામગ્રી સાબિત કરવામાં આવી હોય, તો પછી તેનો માત્ર એક ભાગ જ આધારરૂપ માનવો અને બાકીના ભાગનો નહીં, તે પણ માત્ર આ તકનીકી આધાર પર કે તે કાયદા મુજબ સાબિત કરવામાં આવ્યો ન હતો, એવો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૧૫. દસ્તાવેજની ગ્રાહ્યતા અંગે વાંધો ધરાવતી પક્ષકારએ યોગ્ય સમયે પોતાનો વાંધો ઉઠાવવો અનિવાર્ય છે. જો એવો વાંધો ઉઠાવવામાં ન આવે અને દસ્તાવેજને ચિહ્નિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, અને તે પણ એવી પક્ષકારની વિનંતિ પર કે જેણે તે જ દસ્તાવેજ સાબિત કર્યો હોય અને જેના માટે બીજી પક્ષકારની સંમતિ પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હોય, તો અમારી દૃષ્ટિએ અગાઉકત પક્ષકારને પછીથી ફરી વળી એવો દાવો કરવા દેવામાં આવી શકે નહીં કે દસ્તાવેજોના અંતર્વસ્તુઓ સાબિત કરવામાં આવ્યા નહોતાં અને તેથી તે પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. હુકમ સિંહ (ઉપરોક્ત) કેસમાં, પંજાબ અને હરિયાણા વડી અદાલતે નીચે મુજબ કાયદો યોગ્ય રીતે નિર્ધારિત કર્યો હતો;

૮. પ્રતિવાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.સી. મિત્તલે દલીલ કરી કે રામ પરતાપે માત્ર પોતાનું અગાઉનું નિવેદન જ રજૂ કર્યું હતું અને અદાલતમાં એવો કોઈ પુરાવો આપ્યો નહોતો જેને વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશ દ્વારા વિચારવામાં આવી શકે. મને ભય છે કે આ દલીલમાં કોઈ જ સાર નથી. નીચલી અદાલતે રામ પરતાપના પુરાવાની, તેના દ્વારા રજૂ કરાયેલા આંક ડી.૧ ના અહેવાલના પ્રકાશમાં, ચર્ચા કરી હતી. વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશે, અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે, તે પુરાવા અંગે ટિપ્પણી કરી શક્યા હોત અને જો કાયદો તેવી પરવાનગી આપતો હોય તો તેને અગ્રાહ્ય ઠરાવી શક્યા હોત. પરંતુ તેમણે પોતાના મનમાં આ પુરાવાને જરાય

સ્થાન આપ્યું નહોતું. આ અગ્રાહ્ય પુરાવાનો કેસ પણ નહોતો. નિશ્ચિતપણે, ફોજદારી કાર્યવાહી દરમિયાન રામ પરતાપનું અગાઉનું નિવેદન તરીકે કરાયેલ જુબાનીની પ્રમાણિત નકલ દાખલ કરવાની અને તે જ રામ પરતાપ દ્વારા તેને સાબિત કરવાની જે પ્રક્રિયા નીચલી અદાલતે અપનાવી હતી તે યોગ્ય નહોતી અને તેણે અગાઉ જે કંઈ જણાવ્યું હતું તે અંગે તેની ફરીથી પૂછપરછ થવી જોઈતી હતી; પરંતુ પક્ષકારોએ સમય બચાવવા માટે, અગાઉનું નિવેદન રામ પરતાપ દ્વારા જ સાબિત કરવામાં આવે તે બાબતે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો નહોતો અને તેની ફક્ત જિરહ કરવામાં આવી હતી. આ એવો કેસ નથી કે જેમાં પક્ષકારોની સંમતિથી અસંગત પુરાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય; એકમાત્ર વાંધો એટલો જ છે કે અદાલતમાં પુરાવો આપવાની બાબતમાં અનુસરાયેલી પ્રક્રિયા યોગ્ય નહોતી. જ્યારે પક્ષકારોએ સ્વયં કેટલીક હકીકતોને પોતાના પુરાવાના ભાગરૂપે નોંધપોથી પર મૂકવાની મંજૂરી આપી હોય, ત્યારે ત્યારબાદ તે જ અદાલતમાં કે અપીલની અદાલતમાં એવો આગ્રહ કરવાનો તેમને અધિકાર રહેતો નથી કે રજૂ કરાયેલો પુરાવો અગ્રાહ્ય હતો. તેમને એવું કરવાની છૂટ આપવી એ વાસ્તવમાં તેમને એક સાથે સ્વીકાર પણ કરવાની અને અસ્વીકાર પણ કરવાની મંજૂરી આપવાને બરાબર થાય.

શ્રી શેલતે આની
ના વિભાગીય ખંડપીઠના નિર્ણય પર પણ આધાર મૂક્યો હતો

અદાલતે ન્યૂ ઇન્ડિયા એશ્યોરન્સ કો. લિ. વિ. જયસુખલાલના કેસમાં જણાવ્યું હતું।

મગનલાલ દોશી અને અન્ય, ૨૦૧૩ (૩) જીએલઆર ૨૨૮૩ માં અહેવાલિત, જે સમાન સ્વરૂપના એક કેસ સાથે સંબંધિત હતો, જેમાં ખંડપીઠે નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા હતાં :—

“૧૭. કાનૂની સ્થિતિ વિષે કોઈ વિવાદ નથી કે માત્ર દસ્તાવેજ અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવો અને તેને આંક તરીકે ચિહ્નિત કરવાથી તેની અંદરના વિષયવસ્તુનો વિધિસર પુરાવો થયો માનવામાં આવી શકતો નથી. તેના અમલનો પુરાવો સ્વીકાર્ય પુરાવાથી, અર્થાત્ જે વ્યક્તિઓ વિવાદિત તથ્યની સત્યતા અંગે ખાતરીપૂર્વક નિવેદન આપી શકે એવા વ્યક્તિઓના પુરાવાથી, કરવો જરૂરી છે. તથાપિ, જ્યાં દસ્તાવેજ તે પક્ષકાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે જે તેના પર આધાર રાખવા ઇચ્છે છે, પરંતુ તે જ સમયે દસ્તાવેજમાં ઉલ્લેખિત એવું કોઈ ચોક્કસ તથ્ય, જે તેના કેસને અનુરૂપ નથી, તેનો ઇનકાર કરે છે જેથી વીમા કંપની પર કોઈપણ રીતે જવાબદારી નિશ્ચિત કરી શકાય, ત્યાં પરિસ્થિતિ ભિન્ન હોય છે. જે દાવેદારે દસ્તાવેજ પર આધાર રાખ્યો છે અને તેને રજૂ કર્યો છે, તે એવું કહી શકતો નથી કે આવા દસ્તાવેજની વિષયવસ્તુના બળે માત્ર અકસ્માત બન્યાનો તથ્ય જ માન્ય રાખવો જોઈએ જ્યારે અન્ય વિષયવસ્તુ માન્ય રાખવી નહીં. અમને આ તથ્યનું પણ સંપૂર્ણ ભાન છે કે સામાન્ય રીતે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં કરાયેલ આક્ષેપ સ્વયંમાં પુરાવા તરીકે સ્વીકાર્ય ન હોય, પરંતુ વાહન ભાડે મેળવવામાં આવ્યું હતું તે બાબતે પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં કરાયેલ આક્ષેપને દાવા અરજીનો ભાગ બનાવવામાં આવ્યો હોવાથી, તેમાં જરા પણ શંકા નથી કે ટ્રિબ્યુનલ અને પરિણામે, અપીલી અદાલતો તેને જોવાની હકદાર રહેશે.

૧૮. વીમા પોલિસીની શરતોના ભંગને સાબિત કરવાનો ભાર વીમા કંપની પર છે, તેમાં કોઈ શંકા નથી. પુરાવાનો ભાર વિવાદના પક્ષકાર દ્વારા ઉતારવામાં આવ્યો છે કે નહીં, તે પ્રશ્ન કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર નિર્ભર રહેશે. જો તથ્યો સ્વીકારવામાં આવ્યા હોય અથવા અન્યથા, નોંધમાં પૂરતી સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી હોય જેથી અદાલત નિશ્ચિત નિષ્કર્ષે પહોંચી શકે, તો એવો દલીલ કરવો નિષ્ફળ છે કે જેના પર પુરાવાનો ભાર હતો તે પક્ષકારને હજી પણ જીપ ભાડે લેવામાં આવી હતી તે સ્થાપિત કરવા માટે પ્રત્યક્ષ પુરાવો રજૂ કરવાનો જવાબદાર ગણવો જોઈએ. જ્યારે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ પર દાવેદારોએ પોતે જ આધાર મૂક્યો હોય, ત્યારે આવી પરિસ્થિતિમાં મુખ્ય વિવાદિત મુદ્દાનો નિર્ણય

કરવા માટે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાય તે અંગે કણમાત્ર પણ શંકા રહી શકતી નથી.” અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, તમામ દાવા અરજીઓમાં સંબંધિત દાવેદારોએ ઉપરોક્ત એફ.આઈ.આર. પર આધાર રાખીને પોતાનો દાવો સ્થાપિત કર્યો હોવાથી, હવે તેઓ આ અદાલત સમક્ષ એ રજૂ કરી શકતા નથી કે તેઓએ તેના પર આધાર મૂક્યો હતો

અકસ્મતની ઘટનાના અસ્તિત્વને સાબિત કરવાની હદ પૂરતી જ એફ.આઈ.આર. પર આધાર રાખવામાં આવે છે, પરંતુ જે અન્ય નિવેદનમાં વિવાદિત જીપ ભાડે લેવામાં આવેલી જીપ હોવાનું સ્વીકારવામાં આવ્યું છે, તેના પર તેઓ નિર્ભરતા રાખતા નથી.

હું, તેથી, એવું નિષ્કર્ષે પહોંચું છું કે નીચેના ટ્રિબ્યુનલએ નોંધ પર રહેલી સ્વીકારિત સામગ્રીના ઉપરોક્ત પાસાને સંપૂર્ણપણે અવગણ્યો હતો અને અપીલકર્તાની આ દલીલ સ્વીકારી નહોતી કે વીમાની શરતનો ભંગ થયો હતો।

અતેએવ, હું એવું નિષ્કર્ષ કરું છું કે આ કેસોના તથ્યોમાં, પોલિસીની શરતો અને નિયમોનું ઉલ્લંઘન થયેલું હોવા છતાં, આ અદાલત સમક્ષના અપીલકર્તા પર જવાબદારી નિર્ધારિત કરવામાં નીચેના ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કાયદાની દૃષ્ટિએ નોંધપાત્ર ભૂલ કરવામાં આવી હતી.

આથી, હું, વિવાદિત ચુકાદામાં ઇન્સામમાં ફેરફાર કરીને, વર્તમાન અપીલકર્તાને ચુકવણી કરવાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરું છું.

આ તબક્કે, દાવેદારો તરફથી હાજર રહેલાં વિધાવંત વકીલ શ્રીમતી પટેલે રજૂઆત કરી કે આ અદાલતે એ બાબત સ્પષ્ટ કરવી જોઈએ કે આ સુધારો દાવેદારોને, જેમાં તેમના મુકદ્દમાદારોનો પણ સમાવેશ થાય છે, જીપના માલિક અને ચાલક દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર બાકી ૩૦% રકમ પણ ટૂંકના વીમાકર્તા પાસેથી

વસૂલ કરવામાં અવરોધરૂપ નહીં બને અને ત્યારબાદ, ટૂંકનો ઉક્ત વીમાકર્તા તે રકમ જીપના માલિક અને ચાલક પાસેથી વસૂલ કરી શકશે.

ટી.ઓ. એન્થોની વિ. ના કેસમાં ચુકાદાના ફકરા ૬ અને ૭ માં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનોને ધ્યાનમાં લેતાં, સુશ્રી પટેલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ ઉપરોક્ત દલીલમાં મને તત્ત્વ જણાય છે.

કરવાર્ણનન અને અન્ય, જે (૨૦૦૮) ૩ એસ.સી.સી. ૭૪૮ માં અહેવાલિત છે :-

“૬. “સંયુક્ત બેદરકારી”નો અર્થ બે અથવા વધુ વ્યક્તિઓ તરફથી થયેલી બેદરકારી એવો થાય છે. જ્યાં કોઈ વ્યક્તિને બે અથવા વધુ અપકર્તાઓની બેદરકારીના પરિણામે ઈજા થાય છે, ત્યાં એવું કહેવાય છે કે તે વ્યક્તિને તે અપકર્તાઓની સંયુક્ત બેદરકારીના કારણે ઈજા પહોંચી છે. આવા કિસ્સામાં, દરેક અપકર્તા ઈજાગ્રસ્ત પ્રત્યે સમગ્ર વળતરની ચુકવણી માટે સંયુક્ત તેમજ અલગ રીતે જવાબદાર હોય છે અને ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિને તેઓ તમામ સામે અથવા તેમનામાંથી કોઈ એક સામે કાર્યવાહી કરવાની પસંદગી હોય છે. આવા કિસ્સામાં, ઈજાગ્રસ્તે દરેક અપકર્તાની જવાબદારીનો વ્યાપ અલગથી સ્થાપિત કરવાની જરૂર રહેતી નથી, તેમજ અદાલત માટે પણ દરેક અપકર્તાની જવાબદારીનો વ્યાપ અલગથી નક્કી કરવો જરૂરી હોતો નથી. બીજી તરફ, જ્યાં કોઈ વ્યક્તિને ભાગે અન્ય વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓની બેદરકારીને કારણે અને ભાગે પોતાની જ બેદરકારીના પરિણામે ઈજા થાય છે, ત્યાં ઈજાગ્રસ્તની એવી બેદરકારી, જેણે અકસ્માતમાં ફાળો આપ્યો હોય, તેને તેની સહભાગી બેદરકારી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જ્યાં ઈજાગ્રસ્ત પોતે પણ કંઈક બેદરકારીનો દોષી હોય, ત્યાં તેના તરફથી થયેલી બેદરકારી માત્ર એ કારણસર વળતર અંગેનો તેનો દાવો નિષ્ફળ થતો નથી, પરંતુ તેને થયેલી ઈજાઓ અંગે તેને મેળવવા પાત્ર વળતર તેની સહભાગી બેદરકારીના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવે છે.

૭. તેથી, જ્યારે અકસ્માતમાં બે વાહનો સંડોવાયેલા હોય અને એક ડ્રાઇવર બેદરકારીનો આક્ષેપ કરી બીજા ડ્રાઇવર સામે વળતરની માગ કરે, અને બીજો ડ્રાઇવર બેદરકારી નકારી કાઢે અથવા એવો દાવો કરે કે ઇજાગ્રસ્ત દાવેદાર પોતે જ બેદરકાર હતો, ત્યારે એ વિચારવું આવશ્યક બને છે કે ઇજાગ્રસ્ત દાવેદાર બેદરકાર હતો કે નહીં અને જો હતો, તો અકસ્માત માટે તે એકમાત્ર કે આંશિક રીતે જવાબદાર હતો કે નહીં અને તેની જવાબદારી કેટલી હતી, એટલે કે તેની સહભાગી બેદરકારી. તેથી જ્યાં ઇજાગ્રસ્ત પોતે જ આંશિક રીતે જવાબદાર હોય, ત્યાં ‘સંયુક્ત બેદરકારી’નો સિદ્ધાંત લાગુ નહીં પડે અને આ પ્રકરણમાં જેમ માનવામાં આવ્યું છે તેમ બેદરકારી ૫૦:૫૦ હતી એવો આપોઆપ અનુમાન પણ કરી શકાશે નહીં. ટ્રિબ્યુનલએ અપીલકર્તાની સહભાગી બેદરકારીની વ્યાપ્તિનું પરીક્ષણ કરવું જોઈએ હતું અને તે દ્વારા સંયુક્ત બેદરકારી અને સહભાગી બેદરકારી વચ્ચેનો ગોટાળો ટાળવો જોઈએ હતો. વડી અદાલત ઉપરોક્ત ભૂલ સુધારવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે.” પરિણામે, એમ.એ.સી. અરજી ક્રમાંક ૪૪ ઓફ ૧૯૯૩ અને ૪૫ ઓફ ૧૯૯૩માંથી અનુક્રમે ઊભી થયેલી પ્રથમ અપીલ ક્રમાંક ૧૫૯ ઓફ ૨૦૦૪ અને ૧૬૦ ઓફ ૨૦૦૪, અધિનિયમની કલમ ૧૭૩(૨)માં અપીલના મૂલ્યાંકન બાબતની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખતાં, પોષણક્ષમ ન હોવાથી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

જ્યાં સુધી બાકીની અન્ય નવ અપીલોનો પ્રશ્ન છે, તે અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે અને આ અપીલોમાં પડકારાયેલ વળતરનિર્ધારણમાં ફેરફાર કરીને જીપના વીમાકર્તા એવા અપીલકર્તાને જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે અને, તે જ સમયે, દાવેદારોને મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૩ એવી અન્ય વીમા કંપની, એટલે કે ન્યૂ ઈન્ડિયા એશ્યોરન્સ કો. લિ. પાસેથી સમગ્ર વળતરરકમ વસૂલ કરવાની છૂટ આપવામાં આવે છે, તેમ છતાં, ઉક્ત પ્રતિવાદીને જીપના માલિક અને વાહક પાસેથી ૩૦% વસૂલ કરવાની છૂટ રહેશે.

આ અદાલતે ભૂતકાળમાં ફરમાવેલ સ્થગનાની શરત અનુસાર અપીલકર્તાએ પહેલેથી જ જમા કરાવેલ રકમ, જે ટ્રિબ્યુનલ પાસે મુદતી થાપણ તરીકે પડેલી છે, તેના પર ઉપાર્જિત થયેલ વ્યાજ સહિત અપીલકર્તાને પરત કરવામાં આવે.

આ અદાલત સમક્ષ અધિનિયમની કલમ ૧૭૩ અનુસાર જે રકમ જમા કરવામાં આવી છે, તે જો હજી સુધી મોકલવામાં આવી ન હોય તો ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવે, અને તેવી જ રકમ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપીલકર્તાના હિતે મુક્ત પણ કરવામાં આવી શકે.

રજિસ્ટ્રીને આદેશ આપવામાં આવે છે કે તે દાખલાત અને કાર્યવાહી તાત્કાલિક ટ્રિબ્યુનલને પરત મોકલે.

(ભાસ્કર ભટ્ટાચાર્ય, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ.)-~~કીજીએસ~~

વિષય : અપીલકર્તા વીમા કંપની (ઓરિએન્ટલ ઇન્શ્યોરન્સ) ને પોલિસી શરતોના ભંગ બદલ વળતર ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત કરવા તથા દાવેદારોને સહ-બેદરકાર પક્ષકાર પાસેથી સંપૂર્ણ વળતર વસૂલવાની મંજૂરી આપવા બાબત.

The translation of this judgement has been provided by M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

અરવીકરણઃ સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પસંદાસેને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અવ્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અવ્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માવ્ય રહેશે.